

Nr 162

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1962 års taxering för avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning; given Stockholms slott den 28 april 1961.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1962 års taxering för avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

WILHELM

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I syfte att dämpa företagens investeringar i nuvarande konjunkturläge föreslås, i huvudsaklig överensstämmelse med vad som i motsvarande hänseende beslöts vid 1960 års riksdag, att företagen erbjudes extra avdrag vid taxeringen, om de under sommaren och förhösten innevarande år gör betalningar i riksbanken motsvarande hela avsättningen till en blivande investeringsfond för rörelse.

Förslag

till

**förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1962 års
taxering för avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning**

1 §.

Vid beräkning av avdrag för avsättning till investeringsfond för rörelse enligt förordningen den 27 maj 1955 (nr 256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning under beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs år 1962, skall vad nedan i 2—4 §§ stadgas gälla, om därigenom erhålles större avdrag än enligt bestämmelserna i nämnda förordning.

2 §.

Om företag för beskattningsåret och före den 1 oktober 1961 i riksbanken inbetalat medel å konto för investering i rörelse och avsättning till investeringsfond för rörelse icke överstiger det inbetalade beloppet, må avdrag för avsättningen åtnjutas utan hinder av bestämmelserna i 3 § förordningen den 27 maj 1955, nr 256. Såsom förutsättning härför skall dock gälla att företaget på grund av inbetalningen åtnjuter extra avdrag, varom nedan i 3 § stadgas.

3 §.

Har företag gjort inbetalning som i 2 § sägs och motsvarar avsättningen till investeringsfond för rörelse sådan inbetalning, må företaget vid taxeringen till statlig inkomstskatt åtnjuta extra avdrag med 12 procent av vad som må hava inbetalats före den 1 juli 1961 samt med 8 procent av vad som må hava inbetalats nämnda dag eller senare, dock före den 1 oktober 1961.

Överstiger avsättningen till investeringsfond sådan inbetalning, som i 2 § sägs, må extra avdrag för nämnda inbetalning det oaktat åtnjutas, om företaget i eljest föreskriven ordning å konto för investering i rörelse inbetalat fyrtiosex procent av skillnadsbeloppet.

Medgives extra avdrag, skall taxeringsnämnden härom skriftligen underätta taxeringsintendenten i länet.

4 §.

Extra avdrag som i 3 § sägs må åtnjutas endast, om de medel, som föranlett avdraget, i sin helhet kvarstå i riksbanken till den 31 december 1962. Kungl. Maj:t äger dock, om det med hänsyn till läget på arbetsmarknaden befinnes vara av synnerlig vikt, medgiva att femtiofyra procent av medel, som nu sagts, återbetalas före den 31 december 1962 utan att företaget går förlustigt det extra avdraget. Uttag av medel, som föranledes av att investeringsfond enligt vederbörligt beslut skall eller må tagas i anspråk för sitt ändamål, medför ej heller förlust av det extra avdraget.

5 §.

Det åligger riksbanken att i de uppgifter, som riksbanken under taxeringsåret 1962 enligt bestämmelserna i 7 § förordningen den 27 maj 1955, nr 256, skall översända till länsstyrelsen, ange dagen för inbetalning, som för beskattningsåret verkställts före den 1 oktober 1961.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Södermanland, i statsrådet å Stockholms slott den 28 april 1961.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om *särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1962 års taxering för avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning* samt anför därvid följande.

I propositionen nr 157 till 1960 års riksdag framlades förslag till ändringar i 1955 års förordning om investeringsfonder för konjunkturutjämning. Det intresse som därvid stod i förgrunden var att hindra att företagen i samband med avsättning till sådana fonder skulle erhålla en förstärkning av sin likviditet. I samband därmed föreslogs, att nämnda förordning skulle kompletteras med tillfälliga bestämmelser i syfte att stimulera företagen att under år 1960 göra större inbetalningar till riksbanken än som i och för sig krävdes för rätt till avdrag för fondavsättning. Förslagen godtogs av riksdagen med smärre jämkningar. De sålunda antagna bestämmelserna (SFS 1960: 236) synes ha medverkat till en i då rådande ekonomiska läge önskvärd investeringsbegränsning. Med hänsyn till konjunkturutvecklingen framstår det såsom önskvärt att på motsvarande sätt stimulera företagen att även under innevarande år göra större insättningar på investeringskonto i riksbanken än som utgör förutsättning för avdragsrätt vid taxeringen. Denna fråga torde, i enlighet med vad som förutskickats i propositionen angående komplettering av riksstatsförslaget (nr 150), nu få anmälas.

Gällande bestämmelser m. m.

Genom 1955 års lagstiftning om investeringsfonder för konjunkturutjämning har åsyftats att på beskattningsområdet skapa en anordning, som kunde bidra till utjämning i produktion och sysselsättning. Bestämmelserna innebär, att företagen skattefritt får fondera vinstmedel för framtida investeringsändamål. Man har velat uppmuntra företagen att uppskjuta investeringar vid högkonjunktur och att, under arbetsmarknadsstyrelsens kontroll, i stället förlägga dem till tider, då en ökad investeringsverksamhet från sysselsättnings synpunkt befinnes önskvärd. Redan före år 1955 fanns liknande bestämmelser. Den första lagstiftningen om investeringsfonder tillkom år 1938 och karakteriserades därvid som en försökslagstiftning.

Lagstiftningen utbyggdes under hand och gavs år 1947 permanent karaktär. 1947 års förordning upphävdes genom 1955 års lagstiftning; dock äger förordningen fortfarande tillämpning i avseende å sådana investeringsfonder, som bildats jämlikt samma och tidigare förordningar.

Rätt att göra avsättning enligt 1955 års förordning tillkommer, i likhet med vad fallet var enligt 1947 års förordning, endast svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening. Avsättning får ske till investeringsfond för skogsbruk med högst tio procent av den för beskattningsåret redovisade bruttointäkten av skogsbruk och till investeringsfond för rörelse med högst fyrtio procent av årsvinsten före skatt. Avdrag får dock åtnjutas endast under förutsättning att ett belopp motsvarande fyrtiosex procent (före 1961 års taxering fyrtio procent) av den gjorda avsättningen inbetalats till ett särskilt räntelöst konto i riksbanken. Inbetalningen skall ha verkställts senast den dag, då företaget haft att avgiva allmän självdeklaration för det beskattningsår, då avsättning till investeringsfond skett.

Arbetsmarknadsstyrelsen äger besluta, att investeringsfond under visst eller vissa beskattningsår och under villkor i övrigt, som läget å arbetsmarknaden påkallar, skall eller må tagas i anspråk för sitt ändamål. Beslutet kan vara generellt, d. v. s. avse samtliga företag eller företag av viss beskaffenhet, eller ock gälla visst eller vissa företag. Om sådant beslut meddelats, äger företaget från riksbanken utfå fyrtiosex procent eller, om inbetalningen gjorts före 1 juli 1960, fyrtio procent av det belopp av investeringsfonden, som skall eller må tagas i anspråk. Investeringsfond för skogsbruk får användas för skogsvårdande arbeten i vidsträckt bemärkelse och investeringsfond för rörelse för avskrivning å byggnader och maskiner, för nedskrivning av varulager och för vissa kostnader för arbeten i gruva, stenbrott eller annan liknande fyndighet m. m. Fråga skall i princip vara om investeringar, som verkställts eller kostnader som uppkommit under det beskattningsår, då fonden tages i anspråk. Då avdrag medgivits vid inkomsttaxeringen för avsättningen till investeringsfond, följer därav att avdrag icke får åtnjutas för avskrivningar m. m., som verkställs med anlitande av fonden.

För att stimulera till avsättningar har föreskrivits, att trettio procent av fondavsättningen får utan tillstånd av arbetsmarknadsstyrelsen och efter företagets eget bedömande fritt tagas i anspråk efter fem år. Sedan fem år förflutit från ingången av det år, varunder inbetalningen i riksbanken verkställts, äger företaget sålunda att efter uppsägning hos riksbanken uttaga högst trettio procent av det ursprungligen inbetalta beloppet. Även denna »fria sektor» av investeringsfonden skall tagas i anspråk för sådana ändamål, som tidigare angivits.

I syfte att ytterligare stimulera till avsättningar har föreskrivits att, om investeringsfond i enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens beslut tagits i anspråk för sitt ändamål, ett extra avdrag (investeringsavdrag) medges vid inkomsttaxeringen. Investeringsavdraget utgör tio procent av ianspråktagna fondmedel. — Sådant avdrag åtnjutes givetvis inte, när företaget begagnar sin rätt att utan arbetsmarknadsstyrelsens tillstånd utnyttja den fria sektorn.

Om investeringsfond tages i anspråk utan tillstånd och fråga inte är om ianspråktagande av den fria sektorn, återföres fonden till beskattning. Samma gäller om investeringsfond enligt arbetsmarknadsstyrelsens beslut skall tagas i anspråk för sitt ändamål och så ej sker. Vid återföringen skall till beskattning upptagas även ett belopp motsvarande en tiondel av vad som av investeringsfonden återförts. Om avtal träffats om överlåtelse, pantsättning eller annan rätt till medel, som inbetalats i riksbanken, skall fondmedlen likaledes återföras till beskattning med tillägg av tio procent. Har investeringsfond återförts till beskattning, återbetalas de i riksbanken inbetalade medlen. Återbetalning får dock ej utan medgivande av vederbörande taxeringsintendent ske förrän taxeringen ifråga vunnit laga kraft.

Det må vidare framhållas, att Kungl. Maj:t äger meddela tillstånd för företag, som verkställt avsättning till investeringsfond för rörelse, att taga fonden i anspråk för ändamål som avses med investeringsfond för skogsbruk, så ock eljest för investering i annan förvärvskälla än den, i vilken avsättning skett. Arbetsmarknadsstyrelsen äger — om särskilda skäl föreligger — medgiva att investeringsfond för rörelse får tagas i anspråk för vissa speciella ändamål såsom för avskrivning av kostnader för vägarbete, anordnande av vatten- och avloppsledningar, iordningställande i övrigt av tomtområden för bebyggelse samt liknande arbeten, d. v. s. för kostnader, vilka eljest i regel inte i någon form är avdragsgilla vid inkomsttaxeringen.

Slutligen kan nämnas, att Kungl. Maj:t under vissa förutsättningar äger besluta att även framtida avsättningar må tagas i anspråk. Då fond tages i anspråk enligt sådant beslut erhåller företaget icke något investeringsavdrag.

Angående storleken av de medel, som avsatts till investeringsfonder, må följande framhållas.

T. o. m. 1960 års taxering hade följande avsättningar verkställts enligt 1955 års förordning om investeringsfonder för konjunkturutjämning.

Beskattningsår	Investeringsfond för rörelse	Investeringsfond för skogsbruk	Summa fonder
1955.....	142 288 586	24 350 200	166 638 786
1956.....	111 512 220	13 887 000	125 399 220
1957.....	208 114 110	6 970 000	215 084 110
1958.....	409 695 413	8 905 200	418 600 613
1959.....	521 045 666	8 574 630	529 620 296
Summa	1 392 655 995	62 687 030	1 455 343 025

För beskattningsåret 1960 torde avsättningarna komma att uppgå till cirka 1 miljard kronor, varav cirka 770 milj. kronor utgöres av avsättningar, för vilka inbetalning i riksbanken verkställts med 100 procent.

Vid utgången av beskattningsåret 1959 kvarstod avsättningar till investeringsfonder enligt 1947 och tidigare års förordningar till ett sammanlagt belopp av 115 milj. kronor. Även dessa fonder står under arbetsmarknadsstyrelsens tillsyn. Mot dessa fonder svarar emellertid inte några insättningar

i riksbanken, enär dylika insättningar inte krävdes enligt 1947 och tidigare års förordningar om investeringsfonder. Enligt sistnämnda förordningar fick avsättning endast ske i förvärvskällan rörelse.

Enligt uppgift från arbetsmarknadsstyrelsen har styrelsen under tiden fram till september 1959 — efter vilken tidpunkt nya tillstånd inte meddelats — bifallit ansökningar från 417 företag. Besluten avser både fonder enligt 1955 års förordning och äldre fonder. Något åläggande att ta fonder i anspråk har däremot inte utfärdats. Efter sammanräkning av angivna byggnads- och anskaffningskostnader (eller fondavsättningar i de fall angiven kostnad överstigit avsättningen) beräknar styrelsen att dessa individuella medgivanden omfattar cirka 695 milj. kronor. Vidare har arbetsmarknadsstyrelsen den 29 augusti 1958 och den 6 mars 1959 beslutat att t. o. m. beskattningsåret 1957 (det räkenskapsår, för vilket taxering ägt rum 1958) verkställda avsättningar till fond för skogsbruk må under beskattningsåren 1958—1960 tagits i anspråk för sitt ändamål för tiden 15 juli 1958—30 juni 1960 nedlagda kostnader.

Dessutom har vissa medgivanden lämnats av Kungl. Maj:t avseende ett sammanlagt belopp av 320 milj. kronor, varav dock drygt 200 milj. kronor avser framtida fondavsättningar.

För att stimulera företagen att under år 1960 göra större inbetalningar på konto för investering i rörelse i riksbanken än som krävdes för rätt till avdrag för fondavsättning kompletterades, som förut nämnts, 1955 års förordning om investeringsfonder genom beslut av 1960 års riksdag med vissa tillfälliga bestämmelser. Dessa bestämmelser innebär att — om ett företag före den 1 november 1960 inbetalat medel på konto för investering i rörelse i riksbanken och vid 1961 års taxering yrkat avdrag för avsättning till investeringsfond för rörelse med belopp motsvarande avsättningen — företaget äger vid 1961 års taxering, utöver avdrag motsvarande avsättningen, vid taxeringen till statlig inkomstskatt erhålla ett extra avdrag. Detta extra avdrag utgör 12 procent av de medel som inbetalats före den 1 augusti 1960 och 8 procent av vad som inbetalats nämnda dag eller senare, dock före den 1 november 1960. Det extra avdraget får åtnjutas endast under förutsättning att de inbetalade medlen kvarstår i riksbanken till den 30 december 1961. Sistnämnda dag äger företaget utfå 54 procent av de inbetalade medlen, d. v. s. de medel som inbetalats utöver den obligatoriska insättningen, som utgör 46 procent av fondavsättningen. Om avsättningen till investeringsfond inte överstiger den inbetalning i riksbanken, som gjorts före den 1 november 1960, medges avdrag för avsättningen även om denna är större än fyrtio procent av årsvinsten före skatt.

Enligt de här återgivna tillfälliga bestämmelserna inbetalades, såsom redan nämnts, i riksbanken före den 1 november 1960 cirka 770 milj. kronor, varav cirka 570 milj. kronor före den 1 augusti 1960. Av de sålunda inbetalade medlen skall 54 procent eller cirka 415 milj. kronor återbetalas den 30 december 1961.

Departementschefen

Lagstiftningen om investeringsfonder har till ändamål att påverka företagen att så långt möjligt förlägga sina investeringar till tider som är lämpliga från konjunkturpolitisk synpunkt. Bestämmelserna är så utformade, att det under tider med god sysselsättning och goda vinster medför skattemässiga fördelar för företagen att avstå från investeringar, som kan uppskjutas, och i stället avsätta medel till investeringsfonder. Dessa fonder får tagas i anspråk för investeringar under tider då sysselsättningen är sämre; de investeringar som då verkställes får i beskattningshänseende avskrivas med belopp motsvarande de ianspråktagna fondmedlen i deras helhet. Därjämte erhålles ett extra avdrag om tio procent på nämnda medel.

Investeringsfonderna har visat sig kunna väl fylla sin uppgift i tider, då investeringsverksamheten behöver stimuleras. I högkonjunkturlägen, då avsättningar till investeringsfonder normalt skall ske, bör investeringsfonderna, som nämnts, medverka till en dämpning av investeringarna. I viss mån torde 1955 års investeringsfondsförordning redan i sitt ursprungliga skick ha haft sådan effekt; de förmåner den erbjuder i beskattningshänseende erhålles nämligen i huvudsak endast om investeringarna uppskjutes till en ur samhällsekonomiska synpunkter lämpligare tid. För att förstärka denna effekt beslöts vid 1960 års riksdag vissa ändringar i förordningen. Enligt de sålunda ändrade bestämmelserna kräves numera för avdragsrätt vid taxeringen att företaget i riksbanken inbetalat ett belopp motsvarande 46 procent av fondavsättningen. Då insättningen i riksbanken sålunda i stort sett motsvarar den skattevinst, som företaget erhåller genom avdragsrätten för fondavsättningen, medför denna inte någon förstärkning av företagets likviditet men heller inte någon minskning av densamma.

Med hänsyn till den väntade utvecklingen framför allt på byggnadsområdet under sommaren och förhösten 1960 ansågs det påkallat att komplettera investeringsfondsförordningen med tillfälliga bestämmelser för att ytterligare förstärka lagstiftningens investeringsdämpande effekt. De tillfälliga bestämmelserna var avsedda att intressera företagen för att i samband med avsättningar till investeringsfonder insätta likvida medel i riksbanken utöver vad som erfordrades för att erhålla avdrag vid taxeringen. Företag, som i riksbanken inbetalade ett belopp motsvarande hela den beräknade kommande avsättningen till investeringsfond fick genom nämnda bestämmelser ett extra avdrag vid taxeringen. Bestämmelserna ledde till att i riksbanken under tiden 1 juli—31 oktober 1960 inbetalades cirka 770 milj. kronor. Av detta belopp kommer 54 procent att återbetalas den 30 december 1961.

Konjunkturläget under den kommande sommaren och hösten kan förväntas bli sådant att det även i år framstår som angeläget att företagen gör större inbetalningar i riksbanken än som i och för sig kräves för avdragsrätt enligt 1955 års förordning. De för sådant ändamål under fjolåret införda bestämmelserna synes ha varit lämpligt utformade. Jag förordar

därför, att i huvudsaklig överensstämmelse med 1960 års lagstiftning tillfälliga bestämmelser utfärdas, innebärande att extra avdrag får åtnjutas vid taxeringen till statlig inkomstskatt, därest företagen under år 1961 gör inbetalningar i riksbanken motsvarande hela den kommande avsättningen till investeringsfond för rörelse.

Med hänsyn till intresset av att inbetalningar göres snarast synes de för bestämmelsernas tillämpning relevanta tidpunkterna böra bestämmas till den 1 juli respektive den 1 oktober 1961. Avdragen synes däremot böra vara desamma som under fjolåret. För inbetalningar verkställda före den 1 juli 1961 bör alltså erhållas ett extra avdrag vid den statliga taxeringen på 12 procent. Motsvarande avdrag vid inbetalningar före den 1 oktober 1961 bör utgöra 8 procent.

De företag, som på grund av 1960 års motsvarande bestämmelser gjort extra inbetalningar i riksbanken, äger som nämnts enligt 1960 års bestämmelser utfå dessa extra inbetalningar den 30 december 1961. Skulle konjunkturläget utveckla sig så att det befinner sig önskvärt att dessa medel får kvarstå i riksbanken, får övervägas om förmåner i beskattningshänseende bör erbjudas företag, som binder de år 1960 inbetalades medlen ytterligare någon tid. Eventuellt förslag härom torde i så fall få föreläggas höstriksdagen.

På sätt skedde i 1960 års bestämmelser bör särskilt föreskrivas vilka uppgifter riksbanken skall meddela taxeringsmyndigheterna.

I enlighet med vad i det föregående anförts har inom finansdepartementet upprättats förslag till *förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1962 års taxering för avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning*.

Föredragande departementschefen hemställer, att nämnda författningsförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Ragnar Sohlman